

Pautas para que os operadores profesionais elaboren un Plan Eficaz en caso de sospeita ou constatación de pragas regulamentadas

O artigo 1 do Regulamento (UE) 2019/827¹ establece os criterios que deben cumprir os operadores profesionais autorizados a expedir pasaportes fitosanitarios. Entre eles, o apartado c) obriga aos operadores autorizados, a dispoñer dun Plan Eficaz que debe seguirse en caso de sospeita ou constatación da presenza das seguintes pragas (en diante, pragas regulamentadas):

- Pragas corentenarias da Unión.
- Pragas clasificables provisionalmente como pragas corentenarias da Unión e sobre a que a Comisión adopta medidas temporais en relación cos riscos que entraña a praga.
- Pragas corentenarias de zonas protexidas.
- Pragas reguladas non corentenarias.

O Plan Eficaz é unha ferramenta para que o operador profesional estea preparado ante unha sospeita ou confirmación da presenza dunha praga, e que está encamiñada ao enfoque preventivo do actual réxime fitosanitario. O plan permite actuar con rapidez e eficacia tanto por parte do operador, como por parte da autoridade competente, o que leva a unha maior probabilidade de lograr unha erradicación axeitada e, en definitiva, a garantir un adecuado nivel de fitosanidade ás plantas.

No presente documento recóllense pautas para que os operadores profesionais elaboren o citado plan. O documento recolle aqueles elementos que, como mínimo, debe conter o plan.

a) **Identificar a autoridade competente** á que se debe notificar inmediatamente a sospeita ou constatación dunha praga regulamentada.

Os datos relativos á identificación da autoridade competente son un elemento cruce do plan para asegurar que a notificación se realiza canto antes.

Neste sentido, a relación de autoridades competentes de sanidade vexetal nas distintas provincias, atópanse recollidas na seguinte ligazón da web:

<https://mediorural.xunta.gal/gl/temas/agricultura/viveiros-e-sementes>

b) **Identificar a persoa de contacto responsable** da comunicación coa autoridade competente. Esta persoa será a encargada de realizar a notificación en caso de sospeita ou constatación de pragas regulamentadas, así como de toda a comunicación relativa ao Plan Eficaz.

c) **Sistema ou procedemento de trazabilidade** que permita identificar de cada unidade comercial e durante un período mínimo de tres anos: o operador profesional que lle forneceu, o operador profesional ao que se forneceu, e a información relativa ao pasaporte fitosanitario.

O sistema ou procedemento utilizado debe quedar reflectido no Plan Eficaz, xa que é determinante para poder identificar a probable orixe da praga e a súa posible dispersión. Tamén deberá identificarse a persoa encargada do mesmo.

d) Definir o **contido mínimo** que se debe solicitar a efectos da **notificación** de sospeita ou constatación da presenza dunha praga á autoridade competente. Neste sentido, é moi recomendable que, polo menos, inclúase a seguinte información:

1. Especie vexetal afectada (variedade, patrón, enxerto, etc).
2. Número de plantas, % de plantas ou superficie afectada.
3. Síntomas ou signos da praga observados.
4. Data de aparición dos síntomas.
5. **Información sobre a orixe** da unidade comercial afectada. Para iso, utilizarase a información do sistema ou procedemento de trazabilidade.
6. **Información sobre o destino dos envíos realizados** da unidade comercial afectada. Para iso, utilizarase a información do sistema ou procedemento de trazabilidade.
7. Outros aspectos para destacar. Por exemplo, fenómenos meteorolóxicos relevantes, deficiencias na fertilización ou a rega, tratamentos fitosanitarios realizados, etc.

e) Procedemento de organización e separación de lotes nas instalacións do operador profesional.

f) Procedemento a seguir para a adopción de medidas **cautelares inmediatas** que teñan **como obxectivo evitar a propagación da praga**. O operador profesional debe adoptar inmediatamente estas medidas, aínda que aínda non recibise indicacións por parte da autoridade competente sobre como actuar. Se a autoridade competente houberse dado instrucións en relación con dicha medidas, o operador profesional actuará de acordo con ditas instrucións.

O procedemento debe detallar como aplicar cada unha das medidas (lugar, momento, material necesario, etc), así como a persoa responsable da súa aplicación. Pode ser de utilidade incluír no Plan un diagrama de fluxo, no que se indique a orde de aplicación de cada unha das medidas.

As medidas cautelares a adoptar antes da chegada da autoridade competente poden ser:

1. **Determinar a probable extensión de praga.**

Os vexetais, produtos vexetais e outros obxectos que estean afectados pola praga, deberán ser identificados o máis axiña posible, e convenientemente identificados.

2. **Retirada inmediata do mercado** dos vexetais, produtos vexetais e outros obxectos que estean baixo o seu control e nos que poida estar presente a praga.

3. **Colocación** dos vexetais, produtos vexetais e outros obxectos nun **lugar apropiado** que garanta que a praga non se pode propagar.

Para iso, poderase utilizar un lugar protexido fisicamente ou que se atope á maior distancia posible doutras especies hospedantes da praga.

O lugar ou lugares da instalación, que estea previsto utilizar en caso de sospeita ou constatación de presenza dunha praga, deberá estar recolleito no plan. Pode ser de utilidade acompañar a información do lugar cun

4. **Impedir o acceso**, ao lugar no que estea inmovilizado o material vexetal, ao público en xeral.

O medio que se vaia a utilizar para comunicar a restrición de acceso á zona, deberá estar contemplado no Plan e definido previamente (cartel, sinalización, cinta para delimitar a zona, etc).

Os traballadores das instalacións poderán acceder ao lugar, sempre que estean informados do risco da praga e as medidas hixiénicas *Programa Nacional de Inspección Fitosanitaria 2020* que deben adoptar para entrar e/ou saír do lugar no que o material vexetal estea inmovilizado.

5. Realizar **exames** a outras especies vexetais hospedantes da praga situadas nas instalacións, así como nos seus arredores.

A experiencia demostrou que, en ocasións, é máis probable identificar síntomas ou signos de presenza de pragas nos arredores dun viveiro. As plantas presentes nun viveiro cambian constantemente debido ao comercio, pero as que están nos seus arredores, permanecen no tempo.

g) Procedemento a seguir para a adopción das **medidas** necesarias para **eliminar a praga** dos vexetais, produtos vexetais ou outros obxectos afectados, así como das súas instalacións, terra, chan, auga ou outros elementos infestados que estean baixo o seu control. A diferenza das medidas para evitar a propagación, estas medidas só adoptaranse cando a autoridade competente dea instrucións respecto diso.

O procedemento debe detallar como aplicar cada unha das medidas (lugar, momento, material necesario, etc), así como a persoa responsable da súa aplicación.

Estas medidas poden ser:

1. **Tratamento físico, químico ou biolóxico.**

O tratamento dirixirase aos vexetais, produtos vexetais ou outros obxectos afectados, e en determinados casos aos seguintes lugares: local, terra, auga, chan, medios de crecemento, instalacións, maquinaria, equipo e outros obxectos infestados ou potencialmente infestados por pragas regulamentadas.

En todo momento seguiranse as recomendacións (produto, dose, momento de aplicación, etc) da autoridade competente en relación ao tratamento para seguir. A data de realización do tratamento debe quedar rexistrada. O medio utilizado para o seu rexistro (caderno de campo, Excel de tratamentos, etc) deberá quedar reflectido no Plan Eficaz.

2. **Destrución** de vexetais, produtos vexetais e outros obxectos.

A autoridade competente debe indicar o método (triturado, enterramento, incineración, tratamento con auga quente, etc) que se vai a utilizar para a destrución, de tal forma que non haxa risco de dispersión da praga. O plan deberá contemplar o lugar no que se podería levar a cabo a destrución do material, que normalmente vai corresponder co lugar no que se xestionan os residuos vexetais.